

חשבון-הנפש לעצמו ומבקר את מדותיו. כי אם עכשיו שעושה הרבה ומקלקל לפעמים – הביא הרבה טובה לעולם, לוא היה עמל בתורה וע"י עמל התורה היו המדות נבחנות, ומדת הנצחנות והכעס והגיאות וזלזול כבוד חבירו ומלוי נטיות הטבעית והתאווה כל אלה כליל תלכנה, ונטייה אחרי הבצע לא תעוות נכונה, והכרת משפטי התורה יכו שרשיהן בכל פנות לשקול בפלס: הזה רצון התורה? ולהכיר רוממות לב חכם שעמל בתורה – כי אז שבעתיים טובה וברכה הייתי מביא לארץ. אם עכשיו שגבהות לבי ישיאני, כי אני היחיד היודע יראה, וכל חכמי גולה כעשבי השדה נגדי, כך, אם הייתי מכיר קטן ערכי ושומע לחכמים – על אחת כמה וכמה" (קוב"א ח"ג סי' קי"א).

אירע ופגעו עסקנים מסויימים בכבוד גדולי תורה, ובכללם מרן הגרא"ז מלצר זצ"ל. רבינו מחה על העלבון, ובאגרת לברנוביץ' אל רבי אלחנן וסרמן כתב: "אין ראוי לבזות ולקלל ת"ח... ולי קשה לשמוע בכלל קללות וגידופים שפלות אף כי הנן על ת"ח, והלא ידוע שכלי זיין העיקרי נגד המהרסים הוא תשב"ר ישיבות ות"ת, ולזה צריכים קירוב הבריות בתמיכה חומרית והטיית לבם למסור בניהם על ידינו, ולרכוש לנו התייחסות טובה מצד הקהל. וכל צעד של קטטה בלתי חיובית מדרך התורה, אסורה מן התורה..." (קוב"א ח"ג סי' קי"ב).

בזמן קום המדינה, התארגנה קבוצת נוער שנקראו "ברית הקנאים", שרצו ללכת בדרכי אלימות. קרא רבינו לר"מ שנפלד ז"ל וציוה לו לפרסם כרוז בגנות הדרך הזו, תחת הכותרת "לא זו הדרך", וביקש שלא יהיה הכרוז אנונימי אלא שיחתמו על הכרוז הסתדרות צא"י בא"י סניף ירושלים. הוא אף התבטא ביחס לקבוצה זו, שדינם כרודפים ציבור שומרי תורה, כדרך שנפסק להלכה על יהודים מזייפי מטבעות במדינות גויים.

פעם באו קבוצת עסקנים אל רבינו, ודיברו עמו שיצא במחאה על נושא מסויים, שהם חשבו כי רק מחאתו תועיל. רבינו התנגד לדבר, ולאחר שהפצירו בו הרבה אמר להם: מדוע אין אתם יוצאים במחאה גלויה? והשיבו: כי להם אף אחד לא ישמע. השיבם רבינו מיניה וביה: "אם אף אחד לא ישמע לכם, מהיכילי תיתי שאני אשמע..."

דעתו על המדינה

"אין זו אתחלתא דגאולה, אלא סיפא דגלות", היה אומר בזמן הקמת המדינה לנבוכי לב. להגר"ש וולבה שליט"א אמר בהאי לישנא: "אולי היא (=המדינה) הנסיון האחרון לפני ביאת המשיח".

לפני ה' אייר תש"ח אמר רבינו: מדינה לא תהיה! פעמיים שמע זאת ממנו רמ"מ שיינין זצ"ל. רבי אליקים שלזינגר שליט"א מאנגליה סיפר, שלאחר זמן שאל את החזו"א: הרי יש מדינה? והשיב: ס'איז נישטא! אין! (מהרב לוי שיינין).

"הציונות שלבשו בה אידיאלים רוח ונפש", כתב בשנת תרצ"ה אל רבי אלחנן וסרמן זצ"ל, "משכה אחריה החינוך הכפרני ושאר חוקות הגוים והבלי אליל, והנכנס לחברתם נכנס מלכתחילה לעבוד את פסילם המקיף בעבודותיו את כל ענפי החיים" (קוב"א ח"ג סי' קי"א).

השקפתו היתה, כי אין מציאות של "דו קיום" בין נאמני התורה הק' לבין מדינה חילונית. והא ראייה: מה שמוגדר אצלינו בתורת "כרת" נקרא אצלם להיפך. הציונות והיהדות הן צרות זו לזו.

כשסיפרו לפניו באחד הימים, על מסירותם של פעילי הציונות לבוא לעזרת שרידי השואה שהעפילו לא"י בחירוף נפש, הגיב בסיפור הבא: מעשה ביהודי ישיש מראדין, עיירתו של מרן הח"ח, שנפל לבור ביום שלג ונשברה רגלו. יהודי אחד לקחו אל ביתו וסעד אותו בחליו עד שהיה מסוגל לעמוד ולהתהלך בחוץ. אמר לו הח"ח: "מחלקך יהא חלקי". השיבו האיש: "אל יקנא בי מר. אני הוא שחפרתי את הבור ולא כיסיתיו..." במשקל דומה, הוסיף ברמיזא, יכולים אנו למדוד את "אהבת ישראל" של אותם עסקנים חילוניים.²

עת לדבר ועת לשתוק. עם הקמת המדינה נכנס אברך לרבינו ושאל אותו: מדוע אין כב' מפרסם בבירור את השקפתו על המדינה? ורבינו שתק ולא השיב דבר. אמר לו האברך: הנה אמרו חז"ל על זכריה בן אבקולס, שענוותנותו החריבה את בית מקדשנו... נענה רבינו: אין זה הפשט הנכון בגמרא, כי מה הפירוש "ענוותנותו החריבה"? וכי אסור להיות עניו, ומה מקום לטענה על אדם שהוא עניו? אלא הפשט בגמרא הוא: ביהמ"ק היה

2. כשנחלצו שליחי הצלה מא"י, מיד בתום המלחמה, לעזרת השרידים ביערות פולין וגרמניה, באו אחדים לשאול אותו אם מותר להם לטוס בשבת, בלית ברירה, מפני ששליחותם לצורך פיקוח נפשות? בפעם הראשונה השיב רבינו להיתר, ובשניה השיב לאיסור. לתמיהת השואלים הסביר: "מטעם פיקוח נפש מותר רק לחלל שבת, אך לא לבטל שבת. והנה נתברר לי שמארגני השליחים ב'סוכנות' קפצו על המציאה, על ההיתר, ובכלל לא מנסים לבצע הנסיעה בימי חול. אין זה, איפוא "חילול" שבת, אלא "ביטול" שבת, ולביטול שבת אין שום היתר!" (ס' פאה"ד ח"ב עמ' צ"ב).